

British Council pārstāvniecības Latvijā
sadarbībā ar Izglītības un zinātnes ministriju
īstenotais pilotprojekts

“Izglītības iestāžu partnerības kā atbalsts pārejai uz mācībām latviešu valodā”

2023./2024.

Satura rādītājs

Ievads	2
1. Pilotprojekta mērķi un norise	3
2. Pilotprojekta partnerību modeļi – plānotais un īstenotais	4
2.1. Pilotprojekta ietvaros piedāvātie partnerību modeļi	4
2.2. Pilotprojekta ietvaros īstenotie partnerību modeļi	5
3. Ieteikumi partnerību plānošanai un idejas aktivitātēm.	7
4. Secinājumi izglītības iestāžu partnerību pieejas izmantošanai pārejai uz mācībām latviešu valodā	10
5. Pilotprojekta aktivitātēs iesaistīto dalībnieku secinājumi par pārmaiņām un rezultātiem.	11
6. Jautājumi, kuriem Vienotas skolas ietvarā nepieciešami risinājumi.	13
7. Pilotprojektā iesaistītās izglītības iestādes un projekta koordinatori	16

Ievads

British Council ir Apvienotās Karalistes starptautiskā organizācija, kas nodarbojas ar kultūras sakaru un izglītības iespēju veicināšanu vairāk nekā 100 valstīs visā pasaulē. Organizācija jau deviņo gadu Latvijā īsteno vērienīgu programmu “People to People Cultural Engagement”, kas veicina saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības nostiprināšanos.

Lai sniegtu atbalstu skolu pārejai uz vienotu izglītības sistēmu un mācībām latviešu valodā, British Council pārstāvniecība Latvijā sadarbībā ar Izglītības un zinātnes ministriju (IZM) 2023. gada augustā izstrādāja pilotprojektu “Izglītības iestāžu partnerības kā atbalsts pārejai uz mācībām latviešu valodā (atbalsts Vienotai skolai)”. Projekts tika īstenots no 2023. gada septembra līdz 2024. gada maijam.

Pilotprojekta deviņās partnerībās iesaistījās 18 izglītības iestādes – skolas un pirmsskolas izglītības iestādes no 8 pašvaldībām (Liepāja, Ventspils, Tukums, Jelgava, Rīga, Rēzekne, Augšdaugava, Daugavpils). Pilotprojektā iesaistītās izglītības iestādes īstenoja atšķirīgas izglītības programmas – vispārējās vidējās izglītības programmu un mazākumtautības pamatzglītības programmu.

1. Pilotprojekta mērķi un norise

Izvirzītie mērķi:

- stiprināt pārliecību, ka pāreja uz Vienotas skolas pieeju ir svarīga ikviena skolēna nākotnei, vienlaikus attīstot pārejai nepieciešamās prasmes;
- stiprināt apziņu, ka skolotāji spēj īstenot pārmaiņas, izvērtējot un apzinoties skolas vajadzības un esošo situāciju;
- apzināt, plānot un īstenot aktivitātes, kas skolēniem, skolotājiem un vecākiem atvieglotu pāreju uz Vienotas skolas pieeju un mācībām latviešu valodā.

Pilotprojekta ietvaros izglītības iestādēm bija iespēja veidot partnerības, sadarboties, īstenot pieredzes apmaiņu un apgūt jaunas prasmes, izvēloties vienu no piedāvātajiem partnerības modeļiem atbilstoši mācību iestādes vajadzībām, iespējām un potenciālajiem sadarbības partneriem (skat. turpinājumā "Pilotprojekta ietvaros plānotie un īstenotie partnerību modeļi"). Nākamais solis – mērķa grupas (pedagogi, skolēni, vecāki) izvēle atbilstoši partnerības modelim.

Pilotprojektā netika plānotas un piedāvātas sistēmiskas mācības vai profesionālās pilnveides kursi par to, kā un ko konkrēti mācīt (t. sk. mācību vai metodisko materiālu izveide u. tml.). Pilotprojekta ietvaros reaģējām uz katras skolas identificētajām vajadzībām un sniedzām atbalstu supervīziju, pārmaiņu semināru, profesionālo sarunu un konsultāciju formā, stiprinot skolu pedagogu profesionalitāti, veicinot pieredzes pārskatīšanu un transformēšanu caur refleksiju, pieredzes apmaiņu un pārmaiņu īstenošanu. Sadarbības partneri kopā izvirzīja sev aktuālus mērķus, plānoja aktivitātes, kā arī tām nepieciešamo atbalstu. Īstenojot partnerībā plānoto, dalībnieki veica pieredzes izvērtējumu un apkopojumus, kā arī dalījās ar secinājumiem un ierosinājumiem partnerību projektu turpināšanai un attīstīšanai.

Apkopojot paveikto –, izvirzītos mērķus, īstenošanas gaitu un secinājumus, var secināt, ka kopīgi esam

stiprinājuši pārliecību un pozitīvu attieksmi par Vienotas skolas konceptu, atbalstījuši pedagogus, skolēnus un vecākus pārejā uz mācībām latviešu valodā, kā arī iedrošinājuši izglītības iestādes plānot un īstenot aktivitātes, kas ir būtiskas un aktuālas konkrētai mērķgrupai konkrētajā skolā, pilsētā, novadā.

Pilotprojekta ietvaros partnerību īstenošanas, pārmaiņu ieviešanas atbalstam un kvalitātes uzraudzībai tika organizēti:

1. Trīs divu dienu izglītojoši pieredzes apmaiņas semināri. Tajos piedalījās skolu un pirmsskolu koordinatori, kā arī novadu / pilsētu Izglītības pārvalžu pārstāvji, novadu izglītības speciālisti. Noslēguma seminārā piedalījās arī izglītības iestāžu vadītāji.
2. Attālinātas konsultācijas partnerību koordinatoriem (četras konsultācijas katras partnerības koordinatoriem).
3. Attālinātas konsultācijas ar novadu / pilsētu Izglītības pārvalžu pārstāvjiem (divas).
4. Klātienē semināri un supervīzijas atbilstoši partneru vajadzībām, katrā skolā / pirmsskolā pilotprojektā iesaistītajiem pedagogiem un vecākiem (divi semināri / supervīzijas katrā skolā).

Pilotprojekta ietvaros katrai partnerībai bija pieejams finansiāls atbalsts, kura izlietojums katras partnerības ietvaros tika plānots patstāvīgi. Izmaksas sedza koordinatora darba apmaksu (vidēji 20 stundas mēnesī), izdevumus aktivitāšu īstenošanai – transporta izdevumus, ieejas biļetes skolēniem pasākumos, kancelejas piederumus, kafijas pauzes vecāku un skolotāju semināros, iesaistīto pedagogu papildus darba stundu apmaksu.

Pilotprojekta sekmīgai norisei svarīga bija novadu / pilsētu Izglītības pārvalžu pārstāvju iesaiste, sadarbība ar projekta komandu, dalība partnerību pasākumos un pilotprojekta pieredzes apmaiņas semināros, atbalsts izglītības iestādēm gan finanšu resursu pārvaldībā, gan pārmaiņu ieviešanā.

2. Pilotprojekta partnerību modeļi – plānotais un īstenotais

2.1. Pilotprojekta ietvaros piedāvātie partnerību modeļi

Apzinot situāciju 2023. gada pavasarī pārejas procesā uz Vienotu skolu, izmantojot IZM organizētā hakatona rezultātus un IZM skolu aptauju datus, kā arī konsultējoties ar skolu vadītājiem, pilotprojekta ietvaros tika izstrādāti un piedāvāti četri partnerību sadarbības modeļi, kas var tikt izmantoti kā atbalsts pārejai uz Vienotu skolu.

Partnerības modelis I: mazākumtautību skola un pirmsskolas izglītības iestāde.

Partnerības ietvaros iespējams sadarboties sākumskolas pedagogiem, kuri nākamajā mācību gadā mācīs 1. klases skolēnus, un pirmsskolas (sagatavošanas grupas) pedagogiem, pedagogu palīgiem un / vai audzēkņu vecākiem.

Partnerības modelis II: mazākumtautību pamatskola un latviešu mācībvalodas pamatskola (konkrētā klašu grupā). Sadarbības ietvaros iespējams īstenot skolotāju un / vai skolēnu apmaiņas, kā arī nostiprināt latviešu valodu kā mācību valodu kopīgos pasākumos un mācībās (Vienotas skolas pieeja).

Partnerības modelis III: mazākumtautību pamatskola un vidusskola vai profesionālās izglītības iestāde, kurā mācības notiek latviešu valodā (8.–9. klašu skolēnu grupā). Iespējams veicināt skolotāju sadarbību, skolotāju apmaiņu (iespējama arī skolēnu vai vecāku iesaiste) ar mērķi stiprināt pārliecību, ka pēc pamatskolas absolvēšanas skolēni varēs turpināt mācības latviešu valodā vidusskolā vai profesionālās izglītības iestādē.

Partnerības modelis IV: mazākumtautību vidusskola un latviešu mācībvalodas pamatskola (7., 8., 9. klašu skolēnu grupā). Sadarbības modelis ir piemērots, ja mazākumtautību vidusskolā tiek piedāvātas programmas, ko tuvumā esošās vidusskolas nepiedāvā, vai latviešu vidusskolās nepietiek vietu. Iespējams īstenot skolotāju un skolēnu apmaiņu, aktīvu komunikāciju ar vecākiem (Vienotas skolas pieeja).

2.2. Pilotprojekta ietvaros īstenotie partnerību modeļi

Pilotprojekta īstenošanai, izvērtējot skolu iesniegtos motivācijas pieteikumus, tika izvēlētas deviņas partnerības:

- 3 partnerības atbilstoši 1. modelim
- 3 partnerības atbilstoši 2. modelim
- 1 partnerība atbilstoši 3. modelim
- 2 partnerības atbilstoši 4. modelim

Iespēja katrai no iesaistītajām izglītības iestādēm plānot un pielāgot partnerības modeļus saviem mērķiem un vajadzībām uzskatāma par vienu no pilotprojekta veiksmēm un kā ieteikums partnerības pieejas turpināšanai. Šī pieeja pavēra plašākas līdzdalības un līdzatbildības iespējas projektā iesaistītajām mērķa grupām, kā arī veicināja atbalstu, izpratni un pozitīvu attieksmi pārejai uz mācībām latviešu valodā.

I. modelis: mazākumtautību skola un pirmsskolas izglītības iestāde

Partnerības ietvaros iespējams sadarboties sākumskolas pedagogiem, kuri nākamajā mācību gadā mācīs 1. klases skolēnus, un pirmsskolas (sagatavošanas grupas) pedagogiem, pedagogu palīgiem un / vai audzēkņu vecākiem.

Šī modeļa ietvaros projektā iesaistījās mazākumtautību pirmsskolas izglītības iestāde (PII) un mazākumtautību skolas, kaut sākotnēji bija plānots iesaistīt latviešu pirmsskolas izglītības iestādi un mazākumtautību skolu vai mazākumtautību pirmsskolas izglītības iestādi un latviešu skolu.

Iesaistīto partneru sadarbības mērķis bija uzlabot latviešu valodas prasmes, lai nodrošinātu mācības latviešu valodā 1. klasē. Pilotprojekta aktivitātēs bija iesaistītas sekojošas mērķa grupas:

- pirmsskolas sagatavošanas grupas pedagogi;
- sākumskolas pedagogi, kuri nākamajā mācību gadā strādās ar 1. klases skolēniem;
- pedagogu palīgi;
- audzēkņu vecāki.

Šīs sadarbības būtiskākie ieguvumi ir:

- Savstarpēja iepazīšanās nākamo skolotāju, pirmklasnieku un viņu vecāku starpā, kas veicina savstarpēju sapratni un drošības sajūtu, visām iesaistītajām pusēm stiprina pārliecību, ka veiksmīgi izdosies uzsākt nākamo mācību gadu.
- Latviešu valodas prasmju apzināšana konkrētās bērnu un skolēnu grupās (PII vecākajā grupā / 1. klasē), reālo vajadzību un nepieciešamo uzlabojumu apzināšanās.
- Skolas un PII pedagogu prasību sabalansēšana savstarpējā mācību stundu vērošanā. Skolas skolotāji un PII pedagogi iepazīst mācību stundas un aktivitātes, tādējādi saskaņojot un novērtējot prasības bērnu latviešu valodas prasmēm, uzsākot mācības skolā.
- Metodikas un vienotu pieeju saskaņošana mācībām latviešu valodā, piemēram, skolotāju vienošanās par “netulkošanas stratēģiju”.
- Atbalsts un iedrošinājums vecākiem un bērniem latviešu valodas lietošanā ikdienā un mācībās skolā.

II. modelis: mazākumtautību pamatskola un latviešu mācībvalodas pamatskola (konkrētas klašu grupas)

Sadarbības ietvaros iespējas īstenot skolotāju un / vai skolēnu apmaiņu, kā arī nostiprināt latviešu valodu kā mācību valodu kopīgos pasākumos un mācībās (Vienotas skolas pieeja).

Projektā iesaistītas:

- mazākumtautību pamatskola un latviešu mācībvalodas ģimnāzijas / pamatskolas posma 8.–9. klases skolēni / skolotāji,
- divu vidusskolu pamatskolas posma 7.–8. klases skolēni / skolotāji,
- viena skola, kurā apvienotas mazākumtautību un latviešu mācībvalodas 3. un 6. klases skolēni / skolotāji.

Šajā modelī atbilstoši katras partnerības specifikai izvēlēti dažādi risinājumi, dažādas aktivitātes un pieredzes. Būtiskākie šī modeļa partnerību ieguvumi:

- Skolēnu satikšanās gan mācību procesā, gan neformālā vidē – īstenoti pārgājieni, sporta spēles. Gūts iedrošinājums lietot latviešu valodu saziņā, radītas saziņas situācijas, kas balstās reālā nepieciešamībā. Kopīga darbošanās latviešu un mazākumtautību bērnu starpā dod iedrošinājumu, pārliecību, ka “es varu”, “man izdodas”.

- Skolotāja loma skolēnu kopīga pasākuma plānošanā un organizēšanā ir nozīmīga, lai skolotājs izprastu skolēnu sadarbības un integrācijas nepieciešamību, balstoties uz kopīgām interesēm un mācību vajadzībām.
- Citas skolas vides iepazīšana un iedrošinājums mainīt mācību vidi nākotnē. Iedrošinājums un motivācija lauku pamatskolu skolēniem “sapņot un īstenot sapņus”, kā arī stiprināt skolēnu vēlmi mācīties latviešu valodu, lai ilgtermiņā izmantotu vairāk iespēju savā dzīvē.
- Vienas lielas skolas ietvaros (pēc skolu apvienošanas) sadarboties un integrēties viena vecuma skolēniem un skolotājiem. Savstarpējā vienošanās par prasībām, par tradīcijām, par sadarbības modeļiem starp skolotājiem un skolēniem. Vienošanās par saziņas valodu arī ārpus mācību procesa. Piedzīvot savstarpējo sadarbību un saziņu latviešu valodā ārpusstundu pasākumos, lai iedrošinātu latviešu valodas izmantošanu mācību stundās.

III. modelis: mazākumtautību pamatskola un vidusskola, kurā mācības notiek latviešu valodā (8.–9. klašu skolēnu grupā)

Iespējams veicināt skolotāju sadarbību, skolotāju apmaiņu (arī skolēnu vai vecāku iesaiste) ar mērķi stiprināt pārliecību, ka pēc pamatskolas absolvēšanas skolēni varēs turpināt mācības latviešu valodā vidusskolā.

Pilotprojekta ietvaros šim modelim bija vismazākā atsauce – tikai viena partnerība. Šķietami visperspektīvākais Vienotās skolas modelis nākotnē.

Pilotprojekta ietvaros tika īstenota sadarbība ar kaimiņos esošu skolu. Ieguvumi:

- Iespēja iepazīt citas kopienas savā pilsētā. Skolēniem tika radīta iespēja vienu dienu mācīties kaimiņu skolā. Skolotāji, savstarpēji sadarbojoties, novērtēja mācību darbu.
- Aktualizēti jautājumi, kam jāpievērš uzmanība, apvienojot dažādu mācībvalodu skolas. Kā nodrošināta bilingvālā izglītība un latviešu valodas lietošana līdz šim, 8.–9. klašu skolēnu sagatavotība mācībām vidusskolā latviešu valodā.
- Aktualizēts jautājums, kā saglabāt latviešu valodu kā saziņas un mācību valodu vidusskolā, kurā pieaug mazākumtautību skolēnu skaits, kuru saziņas valoda ir krievu valoda.

- Apzināts, kāds atbalsts, metodika un paņēmieni nepieciešami, lai strādātu ar skolēniem lingvistiski neviendabīgā vidē. Līdz šim latviešu skolā šāda nepieciešamība nav bijusi.

IV. modelis: mazākumtautību vidusskola un latviešu mācībvalodas pamatskola (7., 8., 9. klašu skolēnu grupā)

Sadarbības modelis ir piemērots, ja mazākumtautību vidusskolā tiek piedāvātas programmas, ko tuvumā esošās vidusskolas nepiedāvā, vai latviešu vidusskolās nepietiek vietu. Iespējams īstenot skolotāju un skolēnu apmaiņu, aktīvu komunikāciju ar vecākiem (Vienotās skolas pieeja).

Pilotprojekta ietvaros šo modeli īstenoja divas partnerības. Partnerību īstenošanās aktivitātes bija atšķirīgas, atbilstoši katra partnera mērķiem.

Dažas no partnerību aktivitātēm:

- “*Viesskolēni*” – skolēni mainās skolām, vienu dienu mācoties partnerības skolā. Vērtīga, skolēnu atzinību saņēmusi aktivitāte. Pieredze gan latviešu valodas izmantošanā, gan mācīšanās procesā.
- “*Viesskolotājs*” – skolotāju apmaiņa. Skolotājs vienu dienu dodas mācīt citā skolā.

Ieguvumi: veicina mazākumtautību skolu skolotāju latviešu valodas izmantošanu mācību stundās, nodrošina pieredzi latviešu mācībvalodas skolotājiem vadīt stundas latviešu valodā skolēniem, kuru dzimtā valoda nav latviešu; mazākumtautību skolu skolēni var piedzīvot stundas pie skolotājiem, kas ir latviešu valodas nesēji.

- Skolotāju profesionālā pilnveide, savstarpēju stundu vērošana un profesionālās sarunas par mācību procesu.

Ieguvumi: veicina profesionālas latviešu valodas lietošanu ar kolēģiem – mazākumtautību skolotājiem. Pieredzes apmaiņa starp skolu skolotājiem, īpaši mācību priekšmetu skolotājiem, kas vienā skolā ir tikai viens vai divi, tādēļ ir ierobežotas iespējas pieredzes apmaiņai par konkrētā mācību priekšmeta, mācību tēmu mācīšanu konkrētās klasēs.

3. Ieteikumi partnerību plānošanai un idejas aktivitātēm

Pilotprojektā pilotskolas tika iesaistītas konkrētās partnerības plānošanā, plānu ieviešanā, kā arī rezultātu izvērtēšanā un rekomendāciju apkopošanā turpmākiem partnerību projektiem. Tādējādi katra partnerība varēja veidot sev piemērotāko un atbilstošāko plānojumu pēc formas, izskata un arī satura, vienlaikus pievēršot uzmanību nosacījumiem, kas jāatspoguļo partnerības plānā:

1. Kāds ir partnerības mērķis / sagaidāmais rezultāts?
Ko sagaidām šī mācību gada beigās šajā partnerībā? Kā to varēsīm redzēt, dzirdēt, vērot, izmērīt? Kādi būs dati / pierādījumi, ka esam mērķi sasnieguši, daļēji vai pilnībā? Mērķgrupa – projekta dalībnieki.
2. Kāds ir katra partnera mērķis vai vajadzība šajā partnerībā?
Ko sagaidām šī mācību gada beigās šajā partnerībā? Kā to varēsīm redzēt, dzirdēt, vērot, izmērīt? Kādi būs dati / pierādījumi, ka esam mērķi sasnieguši, daļēji vai pilnībā? Kas ir projekta dalībnieki – mērķa grupa?
3. Rosinām arī katram iesaistītajam skolotājam formulēt savu mērķi un gaidas, ko gribētu sasniegt ar šīs partnerības atbalstu.
4. Aktivitātes, kuras ved uz izvirzīto mērķi – gan kopējas partnerībā, gan individuālas katram partnerim savā skolā.
5. Laika plānojums – aktivitāšu regularitāte, plānotais laiks, termiņi, atbildīgie.
6. Resursi – cilvēki, laiks, finanses, kas nepieciešamas, lai realizētu plānoto.
7. Paredzamie izaicinājumi, riski.
8. Atbalsta / mācību / supervīziju vajadzības.

Uzsākot dalību pilotprojektā, projektu partnerībām tika piedāvātas idejas aktivitātēm, izvēloties tās atbilstoši konkrētās partnerības mērķim, mērķauditorijai, iesaistītajiem dalībniekiem.

Projekta noslēgumā, apkopojot īstenotās aktivitātes, redzams, ka ir izmantotas gan piedāvātās idejas, gan radušās jaunas idejas turpmākām partnerībām.

Idejas aktivitātēm	Īstenotās aktivitātes
<p>Skolotājiem</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skolotāju profesionālās pilnveides aktivitātes, kas veicina saziņu un profesionālas latviešu valodas lietošanu ar kolēģiem • Savstarpējas stundu vērošanas un profesionālas sarunas par mācību procesu • “Viesskolotājs” – skolotāju apmaiņa: skolotājs vienu dienu dodas mācīt citā skolā, tas veicina skolotāju latviešu valodas izmantošanu mācību stundās (MT skolotājiem) un pieredzi latviešu mācībvalodas skolotājiem vadīt stundas latviešu valodā skolēniem, kuru dzimtā valoda nav latviešu • Kolēģu darba “ēnošana” • Pieredzes apmaiņas pasākumi • Skolotāju “kovīziju / supervīziju / atbalsta” grupas – vienas skolas vai apvienotā grupā • Mācīšanās konsultanti – citā skolā / savā skolā • Mentori – citā skolā / savā skolā 	<p>Skolotājiem</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pieredzes apmaiņa sākumskolas un pirmsskolas pedagogiem, skolēnu sagatavotības skolai prasību saskaņošana, idejas bērnu lasītprasmes attīstīšanai, metodes latviešu valodas izmantošanas aktivizēšanai • Pirmsskolas nodarbību ēnošana, sākumskolas skolotāji redz, kā mācās bērni pirmsskolas vecumā, kā norit darbs ar pedagoga palīgu • Seminārs – praktikums "Mācību vides pilnveides iespējas latviešu valodas apguvei, īstenojot Vienotās skolas pieeju" t. sk. kouča individuālās konsultācijas pirmsskolas un skolas 1. klašu pedagogiem (īsteno biedrība “Izglītības Iniciatīvu Centrs”) • Metodiskā diena labās prakses popularizēšanai par pāreju uz mācībām latviešu valodā • Pieredzes apmaiņas semināri latviešu valodas skolotājiem par latviešu valodas mācību satura plānojumu un metodiku mazākumtautību un latviešu mācībvalodas skolās • Kopīgi profesionālās pilnveides semināri skolotājiem par partnerskolām aktuālām tēmām • Savstarpēja stundu vērošana un analīze konkrētos mācību priekšmetos partnerskolās • Grupas supervīzijas pedagogiem un vadības komandām • Nodarbības par pārmaiņu pieņemšanu un ieviešanu
<p>Skolēniem</p> <ul style="list-style-type: none"> • “Viesskolēni” – skolēni mācās vienu dienu otrā skolā. Pieredze gan latviešu valodas izmantošanā, gan mācīšanās pieredzes ziņā • Kopīgi veidoti un piedzīvoti pasākumi / notikumi / projekti • Iespēja piedalīties citas skolas pasākumā • Interese nodarbības / pulciņi – kopīgi veidoti, vai iesaistīšanās otras skolas jau esošajos • Skolēnu pašpārvalžu un skolēnu grupu sadarbība • Satikšanās ārpusstundu pasākumos un neformālā vidē latviešu valodas praktizēšanai • Kopīgu projektu plānošana un iedrošinājums 	<p>Skolēniem</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pirmsskolas sagatavošanas grupas bērniem kopīgas stundas ar pirmklasniekiem skolā • Pirmsskolas bērni iepazīstas ar skolas vidi, mācību kabinetiem un piedalās speciāli organizētās mācību stundās ar skolas skolotājiem • Sākumskolas skolēni lasa latviešu valodā pasakas bērniem pirmsskolā • Partnerskolu skolēniem kopīgas mācību stundas • Viesskolēni – viena mācību diena partnerskolā (7.–8. klases) • Kopīgi ārpusstundu pasākumi latviešu valodas izmantošanas stiprināšanai neformālā vidē – gadskārtu un valsts svētku, Ekoskolas ziemas pasākumos, Ziemassvētku kauju muzeja apmeklējums, sporta un kultūras pasākumi u. c.

Vecākiem

- Ieteikumi, rekomendācijas vecākiem, kā atbalstīt bērnu latviešu valodas lietošanas praksi
- Vecāku grupas latviešu valodas stiprināšanai un savu bērnu atbalstam skolā
- Vecāku atbalsta grupas ar mērķi stiprināt un iedrošināt pārmaiņām
- Iespēja iesaistīties, piedzīvot mācības latviešu valodā (ministundu modelēšanas)
- Skolā “ēnošanas diena” – skolēna korpēs
- Pasākumi otrā skolā, kur piedalās, iesaistās vecāki
- Vecāku dienas – mērķtiecīgi rādot un radot latviešu valodas vidi
- Individuālās sarunas ar vecākiem

Vecākiem

- Informatīvas sarunas ar pirmsskolas sagatavošanas grupas bērnu vecākiem par Vienotu skolu un pāreju uz mācībām latviešu valodā
- Pirmsskolā bērnu un vecāku iepazīšanās ar skolu, skolotājiem, skolas prasībām un gaidām
- Vecāku iedrošināšana atbalstīt bērnu latviešu valodas izmantošanā ārpus pirmsskolas un skolas – informācija vecākiem par interneta vietnēm, materiāliem, kultūras pasākumiem latviešu valodā
- Vecāku klubs – sarunu pēcpusdienu latviešu valodā
- Latviešu valodas kursi vecākiem atbilstoši bērnu apgūstamajām tēmām

Pilotprojekta noslēgumā koordinatori atzina, ka plānošanas process nav bijis vienkāršs. Izaicinājums bija partnerības ietvaros definēt risināmo problēmu un tai atbilstošākās aktivitātes. Dažiem koordinatoriem šī bijusi pirmā šāda veida pieredze – no idejas līdz rezultātu izvērtēšanai.

Partnerību aktivitāšu plānošanas pieejas bijušas atšķirīgas – citviet tika ieplānots daudz aktivitāšu, tajā skaitā aktivitātes, kas tiek īstenotas iestādē neatkarīgi no projekta, citviet tika ieplānotas dažas konkrētas aktivitātes tikai vienai klašu grupai. Kā pozitīvais tiek norādīts, ka īstenošanas laikā aktivitātes bija iespējams pārplānot un koriģēt, ja nepieciešams. Pēc aktivitāšu īstenošanas kļuva skaidrs, kā vajadzēja darīt un kā aktivitātes varētu pilnveidot nākotnē. Iegūta arī sadarbības pieredze. Pilotprojekta ietvaros skolās un pirmsskolās tika īstenotas 66 dažādas aktivitātes, kurās kopumā iesaistījās 1427 bērni, 883 skolotāji un 173 vecāki (šie skaitļi var ietvert atkārtotas dalības, tie neatspoguļo precīzu individuālo dalībnieku skaitu).

Plānoto aktivitāšu īstenošanai skolas patstāvīgi plānoja arī finansējuma izlietojumu, aktivitāšu īstenošanas procesā kārtoja norēķinus – arī šis bija būtiskas prasmes aktivitāšu sagatavošanai. Skolu koordinatori atzīst, ka sākotnēji projekta aktivitātēm veltījuši 8-10 darba stundas mēnesī, savukārt projektam tuvojoties noslēgumam un posmos, kad vairāk aktivitāšu, kuras jāsagatavo, jāvada, jāizvērtē, līdz pat 20–40 darba stundām mēnesī.

4. Secinājumi izglītības iestāžu partnerību pieejas izmantošanai pārejai uz mācībām latviešu valodā

1. Plānojot un uzsākot partnerību, svarīgi apzināt un saskaņot abu partneru mērķus, vajadzības un gaidas, kā arī piedāvājumu un iespējas partnerībā.
2. Idejas un risinājumi partnerībai, rodas kopīgi plānojot, mēģinot, darot, pilnveidojot un mainot procesā to, kas nedarbojas.
3. Partnerību sekmīgai norisei svarīgas labas attiecības vispirms skolas vadības komandas un pedagogu starpā, tad tādas veidosies arī starp skolēniem.
4. Partneru savstarpējai iepazīšanai jāvelta laiks, vēl pirms tiek uzsāktas aktivitātes skolēniem, vecākiem, pedagogiem. Tas mazina stereotipus un interpretācijas, veicina atvērtību, plānotās partnerības sekmīgu norisi.
5. Partnerība ir iespēja ieraudzīt gan skolas / pirmsskolas, gan katra individuālās stiprās puses – latviešu valodas prasme, attieksme pret pāreju, sadarbība ar vecākiem, metodiskā pieredze utt.
6. Partnerība ir iespēja konstatēt, kādas problēmas jārisina, kam ir jāpievērš vairāk uzmanība un ko nepieciešams pilnveidot. Tā var attiekties uz latviešu valodas prasmi – skolotāju, skolēnu, vecāku, kā arī uz sadarbības, mācīšanas un mācīšanās kvalitāti.
7. Risinājumi jāmeklē katrā skolā un pirmsskolā individuāli, atbalstot visu iesaistīto individuālās atbildības – vadības, skolotāju, vecāku, skolēnu – par to, kas un kā notiek skolā, kā arī skolas kā organizācijas atbildību.
8. Plānojot partnerības, jāņem vērā pedagogu ikdienas darba noslodze, lai partnerību aktivitātes iekļautos kopīgo skolas / pirmsskolas uzdevumu īstenošanā un neradītu pārslodzi – līdz ar to arī pretestību sadarbībai. Jāizvērtē aktivitāšu efektivitāte, lai varētu turpināt sadarbību, nepārslogojot pedagogus.
9. Partnerības ir produktīvākas, ja iesaistītās skolas, pirmsskolas atrodas ģeogrāfiski tuvu. Līdz ar to mazāk laika jāpatērē ceļam, vairāk konkrētām sadarbībām, mazāk jāmaina mācību dienas plānojums, vairāk iespēju partnerību aktivitātes iekļaut mācību procesā.
10. Partnerības ir iespēja dalīties pieredzē, ģenerēt jaunas idejas un saņemt atbalstu. Var tikt aprobētas jaunas sadarbības formas, kas dod pozitīvu rezultātu.
11. Partnerību pilotprojekta pieredze var noderēt citos pārmaiņu procesos, veidot ekosistēmas un tīklošanos, lai atbalstītu arī citu procesu ieviešanu.
12. Partnerību sekmīgu norisi balsta supervīzijas un konsultācijas, kopīgi partnerību semināri. Tas nodrošina atskaiti par paveikto un fiksē nākamos soļus, nepieciešamās izmaiņas. Tādējādi iesaistītie iegūst pārliecību, ka ir uz pareizā ceļa un virzās uz mērķi.
13. Projektā iesaistītie koordinatori kā būtiskāko personīgo profesionālo ieguvumu un izaugsmes veicinātāju atzīst projekta ekspertes vadītās supervīzijas skolu koordinatoriem, seminārus skolotājiem un vecākiem.
14. Partnerības var kļūt par ilgtermiņa risinājumu Vienotas skolas kontekstā, ja plānota skolu apvienošana vai skolēni no dažādām pamatskolām satiekas vidusskolā, kā arī pirmsskolas un sākumskolas pēctecībai.
15. Partnerības jāturpina kā nepieciešama mūsdienīgas izglītības procesa daļa.

5. Pilotprojekta aktivitātēs iesaistīto dalībnieku secinājumi par pārmaiņām un rezultātiem

Par bērniem pirmsskolā un skolā

- Bērni drošāk iesaistās aktivitātēs, saprot, ka nevajag baidīties runāt un pieļaut kļūdas, izsakot savas domas. Uzdod jautājumus, lai iegūtu informāciju, cenšas atbildēt pilniem teikumiem. Nepārtraukti papildinās un aktivizējas vārdu krājums.
- Bērni izprot uzdevumus, nodarbības laikā izmanto zināmus vārdus. Bērni pazīst un raksta drukātos burtus, lasa vārdus, īsus teikumus. Saziņā izmanto dzimto (krievu) valodu, bet zināmus vārdus un jēdzienus runā latviski.
- Redzama pozitīva dinamika bērnu valodas apguvē. Papildināta mācību vide latviešu valodas apguvei grupās. Mēs zinām, kur saņemt atbalstu, ja rodas jautājumi par mācību vides pilnveidošanu.
- Piedaloties projektā, bija iespēja saprast, ko sākumskolas skolotāji sagaida no topošiem pirmklasniekiem. Tas ļauj pēc iespējas labāk sagatavot bērnus skolas uzsākšanai. Gandarījumu sniedza visu pedagogu aktīvā līdzdalība un labvēlīgā sadarbības atmosfēra, īstenojot kopīgo mērķi.
- Pirmsskolas skolotājiem un audzēkņiem bija iespēja iepazīt skolas mācību procesu no iekšpuses – piedaloties mācību stundās kopā ar sagatavošanas grupas bērniem. Bērni iepazīna bioloģijas, ķīmijas, fizikas kabinetus vidusskolā, aktīvi piedalījās eksperimentos, veicot praktiskos darbus, sarunājas krieviski, bet uz pedagoga jautājumiem atbildēja latviski.
- Satikšanās – pirmsskolas bērni skolā. Bērni piedalījās dažādās aktivitātēs gan starpbrīdī, gan mācību stundā. Viņi apguva mācīšanās un uzvedības prasmes, piemēram, pacelt rociņu, ja grib runāt. Pirmās klases skolotāja – profesionāla un cilvēciska, ļoti izteiksmīgi rāda, runā un uzskatāmi, ar labu dikciju, mudina bērnus sarunāties latviski, iedrošina: “Tu taču proti! Strādāsim kopā! Mums jāiemācās!” Šī sadarbības forma deva iespēju iesaistīt aktivitātēs un sagatavošanas darbā lielu skolēnu skaitu. 4 klases skolēni mudināja un iedrošināja gan sagatavošanās, gan aktivitāšu laikā lietot latviešu valodu kā saziņas līdzekli. Tas patika gan PII audzēkņiem, gan pašiem skolēniem.
- Skolēni sagatavoja stāstījumu lomās 5–6 gadus veciem bērniem. Ieguvēji bija gan skolēni, gan pirmsskolas audzēkņi. Stāstot un mācoties stāstīt, skolēni paplašināja un aktivizēja savu vārdu krājumu, attīstīja stāstītprasmi un prasmi izteikties saviem vārdiem latviski. Pirmsskolas 5–6 gadus vecie bērni ar aizrautību klausījās lomu stāstos, jo tos saprast palīdzēja stāsta daļas, kuras atkārtojās, vienkārša leksika un lēnais temps. Pirmsskolas bērni spēja izmantot savas nelielās latviešu valodas prasmes, lai uztvertu un saprastu sižetu.
- Skolēni lasīja M. Stārastes grāmatu „Saulīte dancoja”, sagatavošanas grupas bērni ar interesi klausījās, izprata teksta saturu, dramatizēja pasaku, mēģināja atstāstīt saviem vārdiem.
- Skolēni ļoti atzinīgi vērtēja iespēju vienu dienu mācīties citā skolā. Tā bija iespēja skolēniem trenēt komunikācijas prasmes, būt atvērtiem un mācīties uzņemt ciemiņus. Skolēniem bija unikāla iespēja iepazīt citas skolas mācību vidi, praktizēt latviešu valodu, iegūt draugus un lietot latviešu valodu neformālā vidē. Skolēnu viesošāns aktivitātes bija veiksmīgas, un iesaistītās puses ir izteikušas vēlmi un vajadzību turpināt šādas iniciatīvas.
- Svarīga ir skolotāju ieinteresētība strādāt ar katru bērnu, saprast katra individuālās vajadzības un kāds atbalsts ir nepieciešams. 4. klases skolēni latviešu valodu prot labāk nekā 7. klases skolēni.
- Skolēnu pašpārvalde veikusi skolēnu aptauju par latviešu valodu, tās lietojumu un kas to varētu veicināt. Skolēni atzīst, ka tieši skolotājiem vairāk jāveicina latviešu valodas lietošana, vairāk jādarbojas skolēnu interesēs.
- Ārpusstundu pasākumā bija redzams, ka skolēni no mazākumtautību komandas oficiālajā daļā sarunājās latviski, bet savā starpā krievu valodā, daži ļoti viegli pārlēdzās no vienas valodas uz otru. Varam secināt, ka sadarbība gan skolēniem, gan skolotājiem ir veiksmīgi veicināta latviskā un neformālā vidē.
- Skolēniem ir izaicinoši lietot latviešu valodu neformālos apstākļos, projekta laikā attiecības starp skolēniem kļuvušas draudzīgākas. Jāturpina

veicināt skolēnu savstarpējo komunikāciju un sadarbību starp izglītības iestādēm. Neformālā vidē skolēni ir vairāk gatavi iesaistīties un runāt latviski.

- Lielāka uzmanība jāpievērš valodas attīstīšanai un tam, kā skolēniem mācīties vienam no otra.
- Projektā iesaistītie skolotāji iepazīna savus skolēnus arī no cita rakursa, ko ikdienas steigā bieži vien nepamana.
- Dalība pilotprojektā saliedēja klašu kolektīvus un uzlaboja skolēnu savstarpējās attiecības ar skolotājiem.
- Skolēni atzina, ka dalība pilotprojektā bija vērtīga iespēja iziet no komforta zonas, kas vienlaikus bija audzinoši un noderīgi. Radās jaunas draudzības, un daļa skolēnu pārliecinājās, ka saziņa latviešu valodā ir vērtīga.

Par skolotājiem

- Skolotāji pieņēma izaicinājumu vadīt stundas partnerības skolā. Viesskolotājs mācīja savu priekšmetu citas skolas skolēniem. Pedagogi sadarbojās mācību stundu sagatavošanā. Šo sadarbības modeli novērtēja pozitīvi gan skolēni, gan pedagogi.
- Patīkama bija kolēģu viesmīlība un vērtīgas sarunas pirms un pēc nodarbības. Iepriekš organizētās iepazīšanās un tikšanās bija lielisks pamats veiksmīgas savstarpējās sadarbības veidošanai. Ir izveidojusies draudzīga atmosfēra. Projekts ir veicinājis pozitīvu komunikāciju skolotāju starpā.
- Mācību stundu un rotaļnodarbību savstarpējie vērojumi, profesionālas sarunas pirms un pēc nodarbības / mācību stundas. Pieredzes apmaiņa, iespēja salīdzināt mācību procesu skolā un pirmsskolā. Pedagogi pārliecināti izsaka savu viedokli, spriedumus par metodiku, nebaidās izteikties latviski. Pedagogi kļuvuši atvērtāki, ir vēlēšanās sadarboties.
- Kolēģi atzinīgi novērtēja latviešu valodas prasmju un lietojuma uzlabojumu, salīdzinot ar septembri.
- Savstarpējā stundu vērošana deva iespēju redzēt, kā skolēni mācās un kā tiek mācīti partnerskolā. Skolotāji latviski vērtēja metodiku un stundas gaitu, dalījās pieredzē, tādējādi pilnveidojot savas kompetences. Skolotāji nebaidās sarunāties par mācību saturu un procesa jautājumiem latviešu valodā.
- Dažiem skolotājiem bija pamanāma latviešu valodas prasmju uzlabošanās. Skolotāji izmanto mācību metodes un paņēmienus, kurus aizguvuši no projekta dalībniekiem.
- Skolotāji izmēģināja dažādas stratēģijas pārejai uz mācībām latviešu valodā, iegūstot pārliecību par savu profesionālo meistarību un vadīto stundu kvalitāti, kā arī pozitīvas emocijas.

- Piedalīšanās mācību stundās, darbošanās interešu grupās un sarunas par sadarbības iespējām, izaugsmi un atbildību. Kā rīkoties problēmsituācijās un cik svarīgi ir rast risinājumu savu pienākumu ietvaros.
- Skolotāji un skolēni ir guvuši apliecinājumu, ka spēj komunicēt latviski, kā arī mācīt un mācīties.
- Apzinoties reālo situāciju, svarīgi veidot izpratni par pāreju uz mācībām valsts valodā, kā arī nodrošināt komunikāciju ar izglītojamajiem, viņu vecākiem un pedagogiem, veidojot vienotu atbalsta sistēmu. Šajā posmā būtiska ir piemērota vide un emocionālais atbalsts.
- Jebkura darbība, kas veicina latviešu valodas izmantošanu mācību procesā, ir nozīmīgs ieguldījums Vienotas skolas pieejas īstenošanā.

Par vecākiem

- Palielinājies vecāku atbalsts, iesaiste un ieinteresētība par notiekošo bērnudārzā, kā arī veidojas pozitīva attieksme un izpratne par bērna nākotni.
- Projekta laikā vecāki guva pārliecību, ka bērniem nebūs grūti uzsākt mācības 1. klasē, un viņi ir pozitīvi noskaņoti pret mācībām latviešu valodā.
- Vecāki jūtas drošāki par jautājumiem, kas saistīti ar skolas gaitu sākumu, un viņiem ir sapratne par to, ko skolotājas sagaida no pirmsskolniekiem. Vecākiem nav jautājumu, kuri viņus uztrauc. Visaktuālākie bija ieteikumi, kā padarīt pāreju no pirmsskolas uz sākumskolu pēc iespējas veiksmīgāku.
- Pedagogiem mainījies attieksme pret krieviski runājošiem vecākiem, un viņi saprot, ka tieši viņi ir tie, kuri var mainīt situāciju uz labo pusi. Vairākas skolotājas vienojās ar vecākiem, ka PII vecākiem ar bērniem jārunā latviski. Vecākiem tiek piedāvātas vārdu kartītes ar nedēļas tēmu, lai mājās viņi varētu to iemācīties, tādējādi atvieglojot bērnam jaunas vielas apgūšanu.
- Jaunā audzinātāja sapulcē informēja 3-4 gadus veco bērnu vecākus, ka saprot, bet nerunā krievu valodā, un lūdza runāt latviski. Liels bija pārsteigums, ka visi vecāki ne tikai saprata, bet arī runāja latviski.
- Vecākiem tiek pievērsta lielāka uzmanība, un viņi aktīvāk tiek iesaistīti izglītības procesā, piedaloties pasākumos un aktivitātēs. Tas liecina par ciešāku sadarbību starp skolu un vecākiem. Stundu un rotaļnodarbību ēnošana ir palīdzējusi pedagogiem un vecākiem uzlabot savas prasmes un vairāk pievērst uzmanību bērnu vajadzībām un interešu jomām. Šis izmaiņas liecina par pozitīvu attīstību un veiksmīgu sadarbību starp visām iesaistītajām pusēm.

6. Jautājumi, kuriem Vienotas skolas ietvarā nepieciešami risinājumi

Kā veicināt un atbalstīt latviešu valodu kā mācību valodu un skolēnu savstarpējās saziņas valodu skolās?

Latviešu valodas izmantošana ārpus mācību stundām

Nodrošināt latviešu valodas lietošanu starpbrīžos un ārpusstundu pasākumos, lai palielinātu valodas izmantošanas biežumu un uzlabotu valodas prasmi.

Veicināt latviešu valodas lietošanu dažādās aktivitātēs, lai tā nepaliktu tikai mācību stundu valoda.

Problēmu risināšana saistībā ar valodas lietošanu

Rūpēties, lai bērni ar dzimto latviešu valodu savstarpējā saziņā neizmantotu krievu valodu.

Pievērst uzmanību tam, ka palielinās bērnu skaits, kuru mājas valoda ir krievu valoda, un nodrošināt, ka latviešu valoda tiek izmantota arī stundās, grupu un pāru darba uzdevumos.

Skolas vadības un pedagogu iesaiste

Skolas vadības skaidra nostāja, skolotāju vienošanās un konsekvence ir būtiska, lai veicinātu latviešu valodas lietošanu.

Iesaistīt vecākus un veikt skaidrojošo audzināšanas darbu, lai veicinātu patriotismu, pašcieņu un latviešu valodas lietošanu.

Kultūras un ārpusskolas aktivitātes

Meklēt risinājumus, piemēram, kultūras pasākumus un ārpusskolas aktivitātes, kas veicina latviešu valodas lietošanu.

Izmantot "Skolas somas" piedāvājumu, lai bagātinātu skolēnu valodas prasmes.

Plašāka sabiedrības iesaiste un valodas prestiža celšana

Risināt jautājumus par valodu sabiedrībā, paraugiem un modeļiem publiskajā telpā.

Veicināt valodas prestiža celšanu ar inovatīviem risinājumiem.

Kādi ir risinājumi vecāku (gan mazākumtautību, gan latviešu dzimtās valodas) informēšanai un izglītošanai Vienotas skolas kontekstā?

Mazākumtautību vecāku izglītošana un atbalsts

Plašāka mazākumtautību vecāku izglītošana, informēšana un atbalstīšana par tēmām "mācību valoda / darba valoda / bērnu nākotnes valoda Latvijā" un "neviens neatņem mājas valodu / dzimto valodu".

Demonstrēt pozitīvus piemērus un pamatojumus no mazākumtautību kopienu puses, veicinot stratēģisku komunikāciju.

Darbs ar vecākiem pirmsskolā un sākumskolā

Intensīvāk iesaistīt vecākus gan informējot, gan rosinot atbalstīt bērnus latviešu valodas izmantošanā ārpus skolas.

Nosūtīt vecākiem resursus un avotus latviešu valodā, ko viņi var izmantot kopā ar bērniem (WhatsApp un E-klasē).

Vecāku klubi un valodas kursi

Piedāvāt "vecāku klubus un vecāku pēcpusdienas" latviešu valodas lietošanai.

Rīkot latviešu valodas kursus tieši vecākiem, lai veicinātu valodas prasmes un lietošanu ikdienā.

Latviešu dzimtās valodas vecāku informēšana

Informēt latviešu dzimtās valodas vecākus, ka latviešu valoda ir galvenā saziņas un mācību valoda neatkarīgi no skolēnu dažādajām dzimtajām valodām klasē.

Sabiedrības attieksmes jautājums

Risināt sabiedrības attieksmes jautājumus, demonstrējot pozitīvus piemērus un veicinot izpratni par latviešu valodas nozīmīgumu.

Kā iespējams atbalstīt un veicināt pirmsskolas pedagogu latviešu valodas prasmes?

Pašreizējā situācija

Pirmsskolās latviešu dzimtās valodas un jauktas dzimtās valodas grupās strādā pedagogi, kuriem latviešu valoda nav dzimtā valoda.

Ir fonētikas, gramatikas kļūdas un ierobežots vārdu krājums saziņā, kas bērniem var radīt kļūdainu latviešu valodu.

Regulāra valodas prasmju paaugstināšana

Sniegt iespēju pedagogiem regulāri uzlabot valodas prasmes.

Mazāk kontrolēt valodas prasmes līmeni, bet vairāk veicināt saziņu un vārdu krājuma pilnveidi.

Latviešu dzimtās valodas pedagogu nodrošināšana

Plānot, lai katru dienu grupā būtu vismaz viens latviešu dzimtās valodas pedagogs.

Nenodalīt rotaļnodarbības (rīta daļa / mācību valoda – latviski) un saziņas valodu pārējā dienas laikā (krievu valodā).

Valodas apguves programmas pedagogiem

Veidot valodas apguves programmas, kas ietver intensīvu valodas lietošanas pieredzi.

Iekļaut bērnu literatūras un kultūras notikumu apmeklēšanu, latviešu bērnu grāmatu lasīšanu un pārrunāšanu.

Izvairīties no klasiskās valodas apguves kursu veidā, piedāvājot praktiskus un interesantus veidus, kā uzlabot valodas prasmes.

Kā turpināt un paplašināt skolu un pirmsskolu mērķtiecīgu sadarbību Vienotas skolas ietvaros?

Sadarbība starp pirmsskolas sagatavošanas grupām un sākumskolu

Veicināt savstarpēju nodarbību un stundu vērošanu, lai izprastu mācību procesu un metodiku mācībām latviešu valodā.

Saskaņot mācību pieejas un metodes, lai nodrošinātu vienotu mācību procesu latviešu valodā.

Iepazīšanās ar skolu

Skolotāji iepazīst savus nākamā gada pirmklasniekus, savukārt sagatavošanas grupas bērni un vecāki iepazīst skolotājus, skolu, telpas un vidi.

Šī iepazīšanās apstiprina, ka skolā mācības notiks latviešu valodā un skaidrot, kā tās tiks īstenotas.

Pozitīvi rezultāti

Skolas atzīst, ka jau šī gada 1. klases skolēnu latviešu valodas prasmes ir būtiski labākas nekā pirmklasniekiem iepriekšējā gadā.

Šos uzlabojumus skolas saista ar pārmaiņām pirmsskolās.

Turpmākie soļi

Turpināt un paplašināt mērķtiecīgu sadarbību starp pirmsskolām un sākumskolām, nodrošinot regulāru saziņu un pieredzes apmaiņu.

Organizēt kopīgas tikšanās, seminārus un darbnīcas, lai apspriestu un uzlabotu mācīšanu un mācīšanos.

Veicināt vecāku iesaisti un informētību par pāreju no pirmsskolas uz sākumskolu, lai atvieglotu bērnu adaptāciju un nodrošinātu sekmīgu mācību procesu.

Kā rosināt palielināt latviešu valodas izmantošanu un lietošanu visās klašu grupās?

4. klašu skolēniem, kuri mācījušies bilingvāli 2. un 3. klasē, bieži trūkst saziņas un izteikšanās pieredzes latviešu valodā, kā arī pietiekama vārdu krājuma. Līdzīgas grūtības novērotas arī 7. klasēs.

Pastiprināta latviešu valodas apguve

Dažās skolās jau tiek nodrošināta pastiprināta latviešu valodas apguve 2., 3., 5. un 6. klasēs, lai uzlabotu skolēnu valodas prasmes.

Sadarbības un metodikas salāgošana

Pievērst vairāk uzmanības skolotāju sadarbībai, lai saskaņotu mācību pieejas, metodes un paņēmienus.

Noteikt konkrētas prasības valodu lietojumam un mācīšanās prasmēm, lai nodrošinātu pēctecību pārejā no 1.-3. klases posma uz 4.-6. un 7.-9. klases posmu.

Kā salāgot kontroli un atbalstu pārejā uz mācībām latviešu valodā?

Mazākumtautību skolās skolotāji, pārejot uz mācībām latviski, īsteno mācību stundas tikai latviešu valodā, izmanto “netulkošanas stratēģijas” un maina savstarpējo saziņu uz “darba valoda – latviešu valoda”, nošķirot to no “mājas valodas”. Tomēr bažas par savu latviešu valodas prasmi un kontrolēm rada bailes un izvairīšanos iesaistīties aktivitātēs, kā arī iziet no savas skolas valodas vides citā skolā. Pastāv risks, ka skolotāji nevis rosina un atbalsta latviešu valodas plašāku un aktīvāku izmantošanu, bet vienojas ar skolēniem “aiz aizvērtām klases durvīm” par ierobežotu latviešu valodas lietošanu.

Lai efektīvi salāgotu kontroli un atbalstu pārejā uz mācībām latviešu valodā, nepieciešams radīt iespējas mācīties un praktizēt latviešu valodas lietošanu savā vidē.

Identificēt katra skolotāja vajadzības, piemēram:

- Vārdu krājuma paplašināšana konkrētajā mācību priekšmetā.
- Prasme skaidrot mācību vielu, nevis vienkārši atkārtot grāmatas tekstu.
- Fonētikas un izrunas vingrināšana.
- Gramatikas zināšanu padziļināšana un praktiska to izmantošana.

Nodrošināt skolas vadības atbalstu:

- Atbalsts latviešu valodas izmantošanā ikdienā.
- Mācību stundu vērošana un atgriezeniskā saite.
- Papildu supervīziju un mācību nodrošināšana.

Veicināt pozitīvu un atbalstošu vidi:

Nodrošināt, ka skolotāji jūtas pārliecināti par savām latviešu valodas prasmēm un vajadzības gadījumā saņem nepieciešamo atbalstu.

Rosināt skolotājus un skolēnus aktīvi un plaši izmantot latviešu valodu gan mācību stundās, gan ārpus tām.

Uzraudzīt un regulēt valodas lietojumu:

Izveidot sistēmu, kas kontrolē un atbalsta latviešu valodas lietojumu, lai novērstu vienošanās par ierobežotu valodas lietošanu “aiz aizvērtām klases durvīm”.

Kāds un kur pieejams metodiskais atbalsts skolotājiem latviešu mācību valodas skolās?

Latviešu mācībvalodas skolās, kurās pieaug mazākumtautību valodās runājošo skolēnu skaits (tostarp Ukrainas bēgļi un skolēni, kas ienāk no citām skolām), skolotājiem trūkst metodikas un praktisku paņēmieni darbam lingvistiski neviendabīgā vidē. Nereti kā paņēmieni tiek izmantota tulkošana.

Lai nodrošinātu efektīvu mācību procesu, nepieciešams metodiskais atbalsts:

- Izstrādāt un nodrošināt pieeju metodiskajiem materiāliem un praktiskiem paņēmieniem darbam lingvistiski neviendabīgā vidē.
- Izmantot speciāli izstrādātas LAT2 metodikas un atbilstošus mācību materiālus.
- Izstrādāt profesionālās pilnveides programmas un organizēt seminārus skolotājiem, lai viņi varētu apgūt jaunas metodikas un paņēmienus.

Papildu latviešu valodas apguve:

- Definēt latviešu valodas prasmes līmeni, kas nepieciešams mācībām latviešu valodā.
- Dot iespēju skolēniem paaugstināt un uzlabot latviešu valodas prasmes mazās grupās ārpus mācību stundām.
- Nodrošināt mācības mazās grupās, izmantojot LAT2 metodiku, kas piemērota skolēnu valodas līmenim.

Kādas ir iespējas palielināt pieejamo pedagogu un skolotāju palīgu skaitu?

Skolās skolotāju palīgi ir ļoti nepieciešami un augstu novērtēti katrā klasē, īpaši, ja valodas prasme ir zema vai ir bērni ar mācīšanās grūtībām.

Latviešu mācībvalodas skolās īpaši nepieciešami skolotāju palīgi klasēs, kur skolēniem dzimtā valoda nav latviešu, kuri ir nesen iebrukuši vai bēgļi. Pirmsskolās pedagoga palīgi var strādāt individuāli vai mazās grupās, lai atbalstītu bērnu latviešu valodas prasmju uzlabošanu.

7. Pilotprojektā iesaistītās izglītības iestādes un projekta koordinatori

I. modelis

Mazākumtautību skola un pirmsskolas izglītības iestāde

Rīgas Zolitūdes ģimnāzija	Liene Juhņevska, Rīgas Zolitūdes ģimnāzijas direktores vietniece izglītības jomā e-pasts: ljuhnevsk@edu.riga.lv
Rīgas 264. pirmsskolas izglītības iestāde "Zelta atslēdziņa"	Svetlana Gudinoviča, Rīgas 264. pirmsskolas izglītības iestādes vadītājas vietniece e-pasts: sgudinovica@edu.riga.lv
Rēzeknes pirmsskolas izglītības iestāde "Namiņš"	Vera Jakovenko, Rēzeknes PII "Namiņš" izglītības metodiķe e-pasts: vera.jakovenko@rezekne.lv
Rēzeknes 3. pamatskola	Irina Meļņikova, Rēzeknes 3. pamatskolas sākumskolas skolotāja e-pasts: irino4ka2@inbox.lv
Liepājas Dzintara vidusskola	Danute Zilnovska, Liepājas Dzintara vidusskolas direktora vietniece e-pasts: danute.zilnovska@liepaja.edu.lv
Liepājas pirmsskolas izglītības iestāde "Stārķis"	Vera Poriņa, Liepājas pirmsskolas izglītības iestādē "Stārķis" metodiķe, Olga Garkule-Gureviča, Liepājas pirmsskolas izglītības iestādē "Stārķis" pedagoga palīgs e-pasts: starkis@liepaja.edu.lv
Liepājas pirmsskolas izglītības iestāde "Delfīns"	Jekaterina Šulce, Liepājas pirmsskolas izglītības iestādes "Delfīns" vadītājas vietniece e-pasts: jekaterina.sulce@liepaja.edu.lv

II. modelis

Mazākumtautību pamatskola un latviešu mācībvalodas pamatskola

Augšdaugavas novada Biķernieku pamatskola	Aleksejs Mackevičs, Biķernieku pamatskolas direktors e-pasts: skola@bikerniekupag.lv
Daugavpils Valsts ģimnāzija	Signita Gabrāne, Daugavpils Valsts ģimnāzijas direktora vietniece mācību darbā, izglītības metodiķe e-pasts: signita.gabrane@daugrc.edu.lv
Daugavpils Valstspilsētas vidusskola	Inga Baltace, Daugavpils Valstspilsētas vidusskolas direktora vietniece izglītības jomā e-pasts: inga.baltace@dvvsk.lv
Tukuma novada Zemgales vidusskola	Evija Baumane, Tukuma novada Zemgales vidusskolas direktores vietniece izglītības jomā e-pasts: evija.baumane@tukums.lv
Jelgavas 5. vidusskola	Baiba Asmiņa, Jelgavas 5. vidusskolas projekta koordinatore e-pasts: baiba.asmina@inbox.lv

III. modelis

Mazākumtautību pamatskola un vidusskola, kurā mācības notiek latviešu valodā

Rīgas 86. vidusskola (no 2025./2026. mācību gada pamatskola)	Jekaterina Ļežaņina, Rīgas 86. vidusskolas projekta koordinatore e-pasts: katerinal@inbox.lv
--	---

Rīgas 93. vidusskola	Inese Mūrmane, Rīgas 93. vidusskolas izglītības metodiķe e-pasts: imurmane2@edu.riga.lv
----------------------	---

IV. modelis

Mazākumtautību vidusskola un latviešu mācībvalodas pamatskola

Ventspils 2. vidusskola	Alla Kitajeva, Ventspils 2. vidusskolas direktores vietniece izglītības jomā e-pasts: alla.kitajeva@ventspils.lv
-------------------------	---

Ventspils 1. pamatskola	Dace Klapare, Ventspils 1. pamatskolas direktores vietniece izglītības jomā e-pasts: dace.klapare@ventspils.lv
-------------------------	---

Rīgas 72. vidusskola	Agrita Miesniece, Rīgas 72. vidusskolas izglītības metodiķe e-pasts: agrita.miesniece@gmail.com
----------------------	--

Jaunciema pamatskola	Anna Zaula, Jaunciema pamatskolas direktores vietniece izglītības jomā e-pasts: azaula@edu.riga.lv
----------------------	---

Pilotprojekta vadības komanda

British Council pārstāvniecība Latvijā	Inga Pāvula, pilotprojekta konsultante e-pasts: inga.pavula@gmail.com
--	---

Linda Kluša, pilotprojekta konsultante e-pasts: skolas.partneribas@gmail.com

Zane Matesoviča, pārstāvniecības vadītāja e-pasts: zane.matesovica@britishcouncil.lv
--

Laura Kristapsone, komunikācijas vadītāja e-pasts: laura.kristapsone@britishcouncil.lv
--

Maija Kurte, programmas "People to People" vadītāja e-pasts: majja.kurte@britishcouncil.lv
--

Par British Council

Apvienotās Karalistes starptautiskā organizācija British Council ir dibināta 1934. gadā un nodarbojas ar kultūras sakaru un izglītības iespēju veicināšanu vairāk nekā 100 valstīs visā pasaulē. 2022./2023. gadā organizācija klātienēs pasākumos un aktivitātēs visā pasaulē, kā arī tiešsaistē sasniedza 600 miljonus cilvēku.

British Council pārstāvēniecība Latvijā darbību uzsāka 1992. gadā. Kopš 2016. gada organizācija Baltijas valstīs īsteno vērienīgu programmu "People to People", kuras mērķis ir atbalstīt izglītības, kultūras un kopienu stiprināšanas aktivitātes, kas vērstas uz 21. gadsimta prasmju, iekļaujošas mākslas, izglītības un sabiedrības saliedētības jautājumiem.

Mācību un pieredzes apmaiņas pasākumi, vietējo kopienu atbalsta aktivitātes, festivāli un kultūras norises rīkotas ar mērķi iesaistīt visu vecumu dalībniekus no dažādām vidēm un kopienām, palīdzot tiem attīstīt nepieciešamās prasmes un iekļauties sabiedrībā, kā arī veicinot atklātu sarunu starp valsts un pašvaldību institūcijām. "People to People" programma palīdz dažādām kopienām darboties kopēju mērķu vārdā, mudinot uz sadarbību un vienlaikus stiprinot Latvijas, Apvienotās Karalistes un Baltijas valstu savstarpējās attiecības.

www.britishcouncil.lv

[@BritishCouncilLatvia](https://www.facebook.com/BritishCouncilLatvia)

[@britishcouncillatvia](https://www.instagram.com/britishcouncillatvia)

[@lvBritish](https://twitter.com/lvBritish)

© British Council

The British Council is the United Kingdom's international organisation for cultural relations and educational opportunities.